

091 Abstract Art [7]

Vooraf

In Mondriaans nalatenschap¹ zijn zeven bronnen aanwezig met de titel ‘Abstract Art’. Deze bronnen zijn verdeeld over vijf archiefmappen:

Overzicht van de ‘Abstract Art’-bronnen in het Holtzman Deposit	
Holtzman Deposit, Box 2 Folder 42. Titel Folder: ‘Abstract Art (1941)’	- no.42 [manuscript] ‘Abstract Art’
Holtzman Deposit, Box 2 Folder 43. Titel Folder: ‘Abstract Art (October 1941)’	- no.43a [manuscript] ‘Abstract Art’ - no.43b [typoscript] ‘Abstract Art’ - no.43c [manuscript][achterzijde ‘43b’] [zonder titel] - (no.43d [transcriptie] ‘Abstract Art’) ²
Holtzman Deposit, Box 2 Folder 44. Titel Folder: ‘Abstract Art (November 1941)’	- no.44 [manuscript] ‘Abstract Art’
Holtzman Deposit, Box 2 Folder 46. Titel Folder: ‘Pure Plastic Art (1942)’	- no.46 [manuscript] ‘ Pure Plastic Abstract Art’ ³
Holtzman Deposit, Box 5 Folder 7- Y8. Titel Folder : ‘Abstract Art’	- no. Y8 [manuscript] ‘Abstract Art’

De bronnen ‘43a’ en ‘43b’ zijn gedateerd ‘oktober 1941’, en de bron ‘44’ ‘nov.’ (hoogst waarschijnlijk ‘november 1941’). De manuscripten ‘Y8’ en ‘42’ zijn waarschijnlijk eerder geschreven dan ‘oktober 1941’, vermoedelijk in ‘september 1941’.

Van ‘Y8’ en ‘42’ tonen alleen de eerste zinnen enige overeenkomst, maar daaruit kon tussen deze manuscripten geen volgorde vastgesteld worden. De chronologische volgorde van ‘Y8’ en ‘42’ is dan ook arbitrair bepaald.

De volgorde van de bronnen ‘46’, ‘43a’ en ‘43b’ is bepaald op grond van correcties die in de lopende tekst van een volgende bron waren ingevoerd. ‘43c’ is een pagina met toevoegingen, waarvan Mondriaan niet aangeeft waar deze ingevoegd moeten worden⁴. De laatste bron is de publicatie *Abstract Art* in het boek *Art of this Century*⁵, gedateerd ‘november 1941’.

In dit corpus behouden alle bronnen hun titel: *Abstract Art*. Ter onderscheiding wordt achter elke titel een nummer tussen vierkante haken geplaatst. De volgorde van deze nummering is min of meer chronologisch bepaald.

De zeven bronnen met de titel *Abstract Art* worden in dit corpus als volgt gepresenteerd:

- manuscript ‘Y8’ als: 085 *Abstract Art* [1];
- manuscript ‘42’ als: 086 *Abstract Art* [2];
- manuscript ‘46’ als: 087 *Abstract Art* [3];
- manuscript ‘43a’ als: 088 *Abstract Art* [4];
- manuscript ‘43b’ als: 089 *Abstract Art* [5];
- manuscript ‘44’ als: 090 *Abstract Art* [6].
- publicatie als: 091 *Abstract Art* [7].

In het boek van Peggy Guggenheim⁶ *Art of This Century* is een tekst van Mondriaan gepubliceerd met de titel ‘Abstract Art’. Manuscript ‘44’⁷ is het uitgangspunt voor de publicatie in *Art of This Century*. Manuscript en publicatie verschillen van elkaar. Waarschijnlijk heeft Charmion von Wiegand⁸ het Engels van Mondriaan verbeterd. Om die reden presenteren we naast de publicatie van ‘Abstract Art’ (*Abstract*

¹ Holtzman Deposit.

² Transcriptie, waarschijnlijk door Holtzman na Mondriaan overlijden vervaardigd.

³ Folder 46 heeft als titel ‘Pure Plastic Art’, maar op het manuscript heeft Mondriaan de titel ‘Pure Plastic Art’ gewijzigd in ‘Abstract Art’.

⁴ Digital Appendix: Supplements 089 – [no title] (manuscript 43c).

⁵ Peggy Guggenheim. *Art of this Century. Objects - Drawings - Photographs - Paintings - Sculptures - Collages 1910 to 1942*. New York, 1942: 32-33.

⁶ Peggy Guggenheim (1898-1979), Amerikaans kunstverzamelaar.

⁷ Holtzman Deposit: Box 2, Folder 44.

⁸ Charmion von Wiegand (1898-1983), Amerikaans kunstcritica en kunstenaar.

Art [7] ook het manuscript '44' (*Abstract Art [6]*); het doel van dit corpus is immers is om de teksten van Mondriaan - zoveel mogelijk - aan te bieden in zijn eigen bewoordingen.

Bron

De enige bron van *Abstract Art [7]* is de publicatie in Peggy Guggenheims boek. Het feit dat Mondriaan acoörd is gegaan met de bewerking van Charmion, maakt deze bron geautoriseerd. Een publicatie is per definitie voltooid.

Abstract Art [7] vormt samen met 090 *Abstract Art [6]* een zogenoemde dubbele presentatie.

Basistekst en leestekst

De basis voor de leestekst is de publicatie *Abstract Art* in het boek *Art of This Century*.

Titel

De titel van Mondriaans artikel is 'Abstract Art', maar aan de titel van de leestekst is een onderscheidend nummer toegevoegd. De publicatie wordt gepresenteerd als *Abstract Art [7]*.

Datering en ondertekening

In het boek van Peggy Guggenheim *Art of This Century*⁹ is *Abstract Art [7]* gedateerd: 'November, 1941'. Dit is ook de datering van de gepresenteerde tekst¹⁰.

De publicatie is ondertekend: 'Piet Mondrian'.

Ontstaan en publicatie

Eind oktober 1941 vindt het eerste gesprek plaats tussen Mondriaan en Peggy Guggenheim over een mogelijke bijdrage van Mondriaan aan de catalogus van haar kunstcollectie. In een brief (26 oktober 1941) laat hij Von Wiegand weten: 'Dear Charmion, Mrs. Guggenheim asked me to come Tuesday in stead of Monday.' Waarschijnlijk heeft Peggy Mondriaan tijdens die ontmoeting gevraagd een artikel te schrijven voor haar catalogus.

De eerste weken van november werkt Mondriaan intensief aan de tekst, zoals blijkt uit een brief aan Von Wiegand (13 november 1941): 'Dear Charmion. I worked still long on the article and changed a lot in first page. I think it is clearer now. I can't copie to day the whole, so I keep it and shall make it ready when I see you again.' In deze periode ontstaat manuscript '44', [090] *Abstract Art [6]*.

Mondriaan laat manuscript '44' door Charmion von Wiegand controleren op het Engels en begrijpelijkheid. Charmion bevestigt zij later in een brief aan Motherwell¹¹ (28 mei [1947]): '[...] I worked with Mondrian on: [...] 3) Abstract Art (for the Peggy Guggenheim catalogue).'¹²

Eind november 1941 stuurt Mondriaan de tekst naar Peggy Guggenheim, want in zijn brief aan Von Wiegand van 3 december 1941 laat hij weten: 'Mrs. Guggenheim is pleased with the article so the trouble was not for nothing. I am very glad it will appear in her catalogue.'

Abstract Art [7] verschijnt in juni 1942 in Peggy Guggenheims catalogus. Mondriaan schrijft daarover op 1 juni 1942 aan Harry Holtzman: 'Perhaps you know Mrs. P. Guggenheims book is out. She intents to have in a library 5th Avenue a window display and would exhibit with it book a work of Max Ernst and of my¹³. Dudensing will lend a small one for I have no small ones here. He also says there is nothing against to do this. This would be about middle june but she sells already now the book. She told me she needed money for she had to pay the cost. The book is well done I think and „the eyes” are in also. But mine are not so good as Harry has made the original photo.'

Het boek *Art of This Century* bevat drie teksten ('Three Prefaces, Written as Introductions') van kunstenaars; naast de tekst van Mondriaan zijn er bijdragen van Jean Arp en André Breton.

Op bladzijde 54 van de catalogus staat een korte biografie van Mondriaan, een korte beschrijving van de drie schilderijen in de collectie van Peggy Guggenheim en een kort in het Engels vertaald citaat uit

⁹ *Art of this Century*, Peggy Guggenheim Collection, New York: Thirty West Fifty-Seventh Street. Opening: 20 oktober 1941. (Bron: CRIII: 43.)

¹⁰ November 1941 woonde Mondriaan in New York, 353 East 56th Street.

¹¹ Robert Motherwell (1915-1991), Amerikaans kunstenaar; editeur van 'the Documents of Modern Art', uitgegeven bij Wittenborn Art Books.

¹² Vindplaats brief: George Wittenborn, Inc. Papers, Series I: Correspondence, Subseries A: The Documents of Modern Art Folder: I.A.2, The Museum of Modern Art Archives, New York. (Digital Appendix: Supplements 101-4 – Letter Von Wiegand to Motherwell – May 28, 1947.)

¹³ Scribner's Bookstore, 597 5th Avenue, New York.

Le Néo-Plasticisme. Bovenaan de bladzijde prijkt een foto van Mondriaan. Een bijzondere portretfoto, omdat alleen de ogen (en bril) te zien zijn.

Afbeeldingen

Eén schilderij uit de collectie Guggenheim is afgebeeld in de catalogus. Onder de afbeelding staat: ‘Mondrian: Composition, 1939’¹⁴.

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *Abstract Art* [6] besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het ‘Sleutelwoordenregister’¹⁵. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *abstract art, abstraction, culture of plastic art, dynamic movement, essential expressive means, mutual relationships, non-objective art, universal expression*.

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

Abstract Art [7] is gedateerd ‘november 1941’. We vermoeden dat deze korte tekst ook ergens in die maand is geschreven. Volgens de Catalogue Raisonné heeft Mondriaan in 1941 zes schilderijen vervaardigd: B299/319-B304/293¹⁶. Hij zal tijdens het schrijven aan *Abstract Art* [7] met één of meer van deze schilderijen bezig zijn geweest.

¹⁴ CRII: 399, B292 (Composition No. 1, with Gray and Red, 1938).

¹⁵ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

¹⁶ CRII: 403-407.